SPECIFIEKE LERARENOPLEIDING	Universiteit Antwerpen
Wegwijzer Vakoverschrijdende opdrachtenstage	**INSTITUUT VOOR ONDERWIJS- EN INFORMATIEWETENSCHAPPEN**

1. Inleiding

1.1 Opzet en doel van de vakoverschrijdende opdrachtenstage

Tijdens de vakoverschrijdende opdrachtenstage (3 stp.) ligt de nadruk op het uitvoeren van *vakoverschrijdende* opdrachten; vakgebonden opdrachten sluiten aan bij de vakdidactische opdrachtenstage (3 stp.) en worden begeleid en beoordeeld door je vakdidacticus.

1.2 Programmatie in de opleiding

Het concrete moment van de vakoverschrijdende opdrachtenstage verschilt naargelang de variant en de spreiding van je opleiding:

- Kies je voor de aansluitende lerarenopleiding en het voltijds programma, dan valt deze stage in principe in het 2de semester. Afhankelijk van hoe je de stage invult (zie 2.) kan deze wel al aangevat worden in het 1ste semester.
- Opteer je voor een deeltijds programma, dan programmeer je dit opleidingsonderdeel best in het 2de semester van het eerste opleidingsjaar.
- Opteer je voor de indalende lerarenopleiding, dan doe je deze stage in principe na je masteropleiding, tenzij je opteert om meer studiepunten (boven de 60 stp. per masterjaar) op te nemen.

Je moet het opleidingsonderdeel *Inleiding in de didactiek* afgewerkt hebben of gelijktijdig volgen met dit opleidingsonderdeel.

2. Praktische invulling

Voor de invulling van deze vakoverschrijdende opdrachtenstage voorzien we twee mogelijkheden:

- je tekent in op een project uit het aanbod dat de lerarenopleiding, in overleg met externen, aanbiedt aan de studenten SLO (zie 2.1);
- je vult de opdrachtenstage zelf in (zie 2.2). Doorgaans betekent dit dat je in overleg met de stageschool/-scholen van je groeistage(s) activiteiten afspreekt.

In beide gevallen besteed je 20 uur aan effectieve activiteiten.

2.1 Aanbod van het opleidingsinstituut

Op de stagewebsite uaslo vind je een aantal projecten waarop je als SLO-student kunt intekenen. De projecten worden individueel of in groep uitgevoerd en kunnen verschillen qua omvang. Er is een vast aanbod dat jaarlijks terugkeert (zoals het Tutoraatproject van de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen) en een variabel aanbod (op vraag van scholen/organisaties).

Omdat dit aanbod jaarlijks kan wijzigen, verwijzen we naar de stagewebsite uaslo voor de volledige lijst met voorstellen en per project meer concrete informatie. Daar is ook aangegeven of je het project kunt inbrengen voor de volledige vakoverschrijdende opdrachtenstage, dan wel voor een deel (zie Informatiefiche: 'Inschatting werkbelasting per student'). In dat laatste geval vul je de opdrachtenstage aan met een eigen invulling. Het aanbod wordt tijdens de informatiesessie bij het begin van het academiejaar kort voorgesteld. Op dat moment wordt het aanbod opengesteld en krijg je de kans om in te tekenen op een project.

Sommige projecten starten in het eerste semester.

***Let op*:**

Eens je je voor een extern aanbod hebt geëngageerd, voer je deze opdracht volledig uit. Het is niet mogelijk om het engagement eenzijdig te verbreken. In geval je toch in de onmogelijkheid verkeert om de opdracht uit te voeren, breng je onmiddellijk de stagecoördinator en de titularis van het opleidingsonderdeel (Prof. E. Struyf) op de hoogte. Samen met de opdrachtgever bekijken we hoe voor het wegvallen van je inbreng een oplossing kan gevonden worden.

Ook in de loop van het academiejaar kunnen scholen en schoolexterne organisaties projecten kenbaar maken. Via uaslo houden we je op de hoogte van deze nieuwe projecten.

2.2 Eigen invulling

Indien je kiest voor een eigen invulling, betekent dit dat je in overleg met de mentor-coach van de stageschool/-scholen waar je van je groeistage uitvoert, een voorstel uitwerkt.

Misschien krijg je tijdens je groeistage de gelegenheid om actief te participeren aan (vakoverschrijdende) schoolse activiteiten die interessante leerkansen bieden, bijvoorbeeld: medewerking aan de geïntegreerde proef (GIP), deelname aan een project, uitstap met de leerlingen, pedagogische studiedag, enz. Daarnaast kun je zelf een voorstel doen aan de school om aan een interessant topic te werken. Je kunt hierbij kiezen voor één grote opdracht of voor enkele kleinere opdrachten.

Hieronder volgt een overzicht van mogelijke taken die je kunt vervullen in het kader van deze opdrachtenstage:

- ✓ *Informatietaken*: Leerlingen, leerkrachten en ouders moeten geïnformeerd worden en blijven over tal van zaken. Je kunt hieraan meewerken via het schrijven van bijdragen voor de schoolkrant, de schoolwebsite, het onderhouden van een forum of het inrichten van vormings- en informatiesessies. Je kunt studiedagen of bijscholingen bijwonen en collega's hierover informeren tijdens een overlegmoment op school. Je kunt ook op vraag van een leerkracht of directie, of op eigen initiatief, opzoekwerk verrichten dat relevante informatie kan opleveren.
- ✓ *Administratieve taken*: Je helpt bij het opstellen van verslagen van personeelsvergaderingen of klassenraden, of bij andere taken van administratieve aard.
- ✓ *Pedagogisch-didactische taken*: Je werkt mee aan zorgverbredende taken zoals remediëring, huiswerkbegeleiding en inhaallessen. Je helpt bij het uitwerken van vakoverschrijdende activiteiten, het inhoudelijk voorbereiden van paracurriculaire activiteiten of het aanmaken van inhouden op de elektronische leeromgeving.
- ✓ *Organisatorische taken*: Je werkt mee aan de organisatie van een curriculaire en/of paracurriculaire activiteit. Deze activiteit kan complex van aard zijn omdat je met verscheidene mensen en actoren moet samenwerken op tal van aspecten (personeel, logistiek, financieel, juridisch enz.). Je zal leren vergaderingen beleggen, delegeren, afspraken maken en opdrachten opvolgen.
- ✓ *Innoverende taken*: Je werkt mee aan veranderingen (op het vlak van gedragingen, inhouden, beleid, infrastructuur, effectiviteit, perceptie, enz.) waar die nodig, gewenst en gepast zijn. Je kunt ook in overleg met je mentor-coach en met de directie innoverende activiteiten initiëren en opvolgen.

Probeer in je voorstel van opdracht een **goed uitgebalanceerde mix** te bekomen van taken uit bovenstaande categorieën.

Bereid je opdracht(en) goed voor en plan in detail wat je zal doen voor, tijdens en na:

- *voor*:

  Bespreek vooraf met de betrokkenen wat de bedoeling is en detecteer wat eventueel tot irritatie of verwarring kan leiden. Wees voorkomend bij het vragen van elke vorm van medewerking of steun. Probeer vooral activiteiten uit te voeren die een nut hebben voor de school zelf. Je mag uiteraard op een gepaste manier vragen om goed geïnformeerd te worden. Jaarlijks zijn er studenten die te lang wachten op een antwoord (vaak een e-mail) van hun contactpersoon. Achteraf is men dan teleurgesteld dat men niet eerder heeft aangedrongen of actie ondernomen.
- *tijdens*:

  Probeer op een zo onderzoeks- en projectmatige manier tewerk te gaan. Definieer duidelijke tussenstappen en stuur bij waar nodig.
- *na*:

  Toets je bevindingen waar mogelijk aan wetenschappelijke literatuur, bij andere actoren en doe aan zelfevaluatie. Informeer de betrokkenen over je bevindingen en vergeet niet te bedanken wie je geholpen heeft.

***Let op*:**

*Wanneer je activiteiten wil uitvoeren in een school/organisatie waar je geen groeistage loopt, meld je dit **vooraf** aan de titularis (Elke.Struyf@ua.ac.be).*

Je laat de school/organisatie een informatiefiche VOS invullen. De informatiefiche vind je op de website van de lerarenopleiding (www.ua.ac.be/lerarenopleiding > Info voor mentoren >Aanvragen Vakoverschrijdende Opdrachtenstage).
Je mailt het ingevulde document naar slo.opdrachtenstage@ua.ac.be.

Enkel na goedkeuring door de titularis van het opleidingsonderdeel, kunnen deze activiteiten in het kader van de vakoverschrijdende opdrachtenstage ingebracht worden.

***Let op*:**

*Omdat de activiteiten die je onderneemt in het kader van deze stage in omvang sterk kunnen variëren en qua diepgang/inhoud kunnen verschillen, is het niet mogelijk om een concreet aantal op te geven. Het is je eigen verantwoordelijkheid om deze opdrachtenstage **zo gevarieerd en interessant mogelijk** in te vullen. Beperk je niet tot passieve opdrachten, maar **zorg voor een zinvolle en gevarieerde mix** (bijvoorbeeld niet enkel vergaderingen bijwonen en verslagen maken). Indien je merkt dat de omvang van activiteiten/opdrachten niet voldoet aan de gevraagde 20 uur, neem je zelf **tijdig** initiatief om extra taken op te nemen.*

3. Stagemap

Of je nu opteert om te participeren aan een project uit het aanbod of de opdrachtenstage zelf invulling geeft, de evaluatie gebeurt aan de hand van de stagemap die volgende onderdelen bevat:

Een *activiteitenlogboek*, aangevuld met een korte ***evaluatie*** van je opdrachtgever/begeleider op school en een reflectieverslag.

3.1 Activiteitenlogboek

Via het activiteitenlogboek geef je een overzicht van alle activiteiten die je in het kader van deze opdrachtenstage hebt vervuld. In totaal besteed je 20 uur aan effectieve activiteiten (exclusief individuele voorbereiding/nazorg, samenstellen stagemap, uitwerken van reflectieverslag). Maak een overzicht van de activiteiten in tabelvorm (zie sjabloon op website www.ua.ac.be/lerarenopleiding > Stage-informatie). Het is de bedoeling dat je de activiteiten **zeer beknopt** omschrijft. Bewijsmateriaal voeg je enkel toe indien zinvol en relevant.

Voorbeeld van activiteitenlogboek

Datum	Duur van deactiviteit	Beschrijving van de activiteit	Bewijsmateriaal*
18/02/10	*2 uur*	*Bijwonen vergadering 'Excursie 3de graad – museumbezoek' + verantwoordelijk voor het verslag*	
18/02/10	*1 uur*	*Finaliseren verslaggeving van de vergadering ''Excursie 3de graad – museumbezoek'*	*Zie verslag van de vergadering*
19/02/10	*30 min*	*Inhaalles Wiskunde 6 Latijn-Wiskunde – Leerling B.L. + voorbereiding en verbeteren oefeningen*	*Mini-lesvoorbereiding, inclusief oefeningen*
25/3/10	*6 uur*	*Deelname pedagogische studiedag*	*Zie programma als bijlage*
25/3/10	*1,5 uur*	*Toezicht op speelplaats + middagtoezicht*	*Zie reflectieverslag*
… vul aan			
3/5/10	*3,5 uur*	*Excursie 3de graad museumbezoek*	
10/5/10	*7,5 uur*	*Sportdag*	
TOTAAL	**… uur**		

* Bewijsmateriaal enkel toevoegen indien zinvol en relevant

Het activiteitenlogboek laat je op het einde van de stage eenmalig aftekenen door de mentor-coach of andere betrokkenen (de vakleraar, graadcoördinator, directeur, …). Een e-mail van de stagebegeleider kan eveneens als bevestiging dienen. Neem in dat geval een afdruk van deze e-mail in je stagemap op.

Je opdrachtgever/stagebegeleider vult ook een korte evaluatie in (zie sjabloon op uaslo). Naast een algemeen oordeel worden volgende elementen in de beoordeling onderscheiden:

- je persoonlijke attitude;
- het samenwerken in team/met collega's;
- de realisatie van de activiteiten/het project.

In geval een 'onvoldoende' beoordeling wordt toegekend, nemen we contact met de begeleider op school/externe opdrachtgever.

3.2 Het Reflectieverslag

Maak daarnaast een reflectieverslag *over een zinvolle selectie van activiteiten*. De reflectie bestaat uit twee delen: een reflectie over je ervaringen (zie 3.2.1 over de reflectiecyclus van Korthagen) en een reflectie over je eigen functioneren (zie 3.2.2).

3.2.1 De reflectiecyclus van Korthagen

Reflectie is het vermogen om gestructureerd terug te blikken op een ervaring en hieruit conclusies te trekken voor het toekomstig handelen. Systematische reflectie is niet helemaal hetzelfde als wat men spontaan al doet, terwijl men naar huis rijdt, of tijdens de afwas… Het spontane nadenken is sterk gericht op: 'wat deed ik fout?' en 'wat moet ik de volgende keer anders doen?'. Spontane reflectie is meestal gericht op oplossingen voor praktische problemen, zonder stil te staan bij de onderliggende opvattingen of oorzaken. Het gevaar is dat men terugvalt op 'standaardoplossingen' en dat er uit deze ervaringen weinig geleerd wordt, d.w.z. dat er weinig inzicht groeit rond de onderliggende opvattingen.

Om gericht te reflecteren over de activiteiten, maken we gebruik van de reflectiecyclus van Korthagen (Korthagen, F. (1993). Het logboek als middel om reflectie door a.s. leraren te bevorderen.
VELON Tijdschrift, 15 (1) , 27-34). Hij werkte een model uit voor reflectie dat zich inspireert op het werk van Kolb rond ervaringsleren.

Hieronder volgt een korte toelichting.

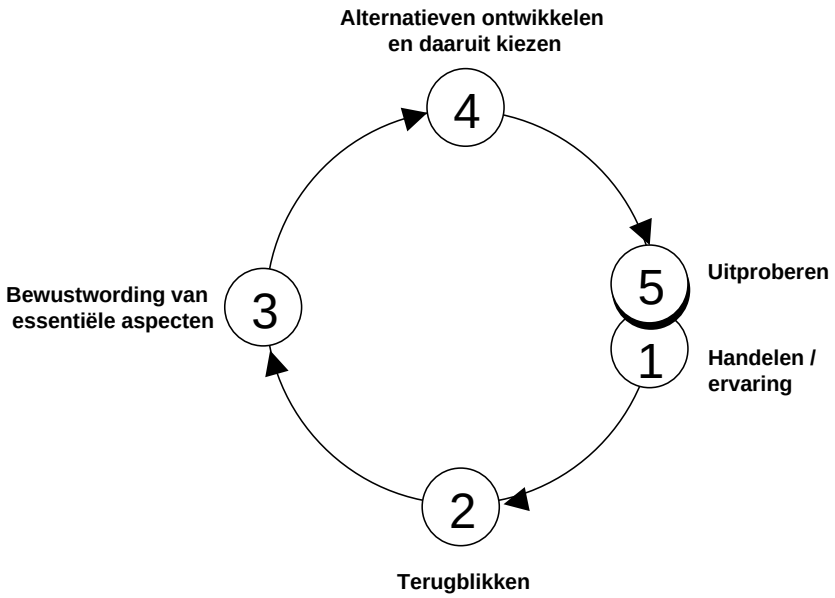

Een reflectiecyclus begint en eindigt met een fase van handelen, waarbij de leraar zelf ervaring opdoet (fase 1 en 5). In de tweede fase wordt systematisch teruggeblikt op dit handelen. De leraar denkt niet alleen na over zijn eigen beleving van de situatie: wat wilde ik? Wat voelde ik? Wat dacht ik? Wat deed ik? De leraar probeert zich ook in te leven in de manier waarop de leerlingen de situatie intrepreteerden: wat wilden ze? Wat voelden ze? Wat dachten ze? Wat deden ze? De leerlingen zou je hier ook kunnen vervangen door je collega's op school.

Bij systematische reflectie volgens het model van Korthagen komt de vraag 'wat moet ik de volgende keer anders doen?' pas als vierde fase in het denkproces. Voordat men zoekt naar alternatieven, is het essentieel om de ervaring grondig te analyseren (fase 2) en zich bewust te worden van de essentiële aspecten (fase 3). Dit is de fase waarin de eigen opvattingen (subjectieve onderwijstheorie) expliciet bereflecteerd en indien nodig bijgestuurd worden. Tot slot worden de handelingsalternatieven (fase 4) uitgeprobeerd in een nieuwe situatie (fase 5).

In een niet-reflectieve aanpak worden de tweede en de derde fase vaak overgeslagen. Dat heeft dan tot gevolg dat men overhaast alternatieven uitprobeert, zonder die te toetsen aan de concrete situatie en de wijze waarop men de situatie geïnterpreteerd heeft. Systematische reflectie heeft niet alleen beter handelen, maar ook een beter inzicht in de onderliggende interpretatiekaders tot doel.

Reflectievragen bij de fasen uit de cyclus van Korthagen:

Tabel 1: *Vragen bij de reflectiecyclus van Korthagen*

Fase	Vragen	
1 = 5 (handelen)	Wat wilde ik bereiken?	
	Waar wilde ik op letten?	
	Wat wilde ik uitproberen?	
2 (terugblik)	Wat gebeurde er concreet?	
	leraarperspectief	leerlingperspectief
	Wat wilde ik?	Wat denk ik dat de leerlingen wilden?
	Wat deed ik?	Wat denk ik dat de leerlingen deden?
	Wat dacht ik?	Wat denk ik dat de leerlingen dachten?
	Wat voelde ik?	Wat denk ik dat de leerlingen voelden?
3 (bewustwording van essentiële aspecten)	Hoe hangen de antwoorden op de vorige vragen met elkaar samen?	
	Wat is daarbij de invloed van de context/de school als geheel?	
	Wat betekent dit nu voor mij?	
	Wat is dus het probleem (of de positieve ontdekking)?	
4 (alternatieven)	Welke alternatieven zie ik?	
	Welke voor-en nadelen hebben die?	
	Wat neem ik mij nu voor voor de volgende keer?	

Aan de hand van deze richtlijnen kun je aan de slag. Kies twee uiteenlopende ervaringen die je volgens deze cyclus **apart** analyseert en bespreekt (maximum 1 pagina *per ervaring* in de stagemap).

Hier volgt een beknopt fictief voorbeeld.

Tijdens de opdrachtenstage moest ik een tentoonstelling opbouwen over het 100-jarig bestaan van de school. Ik had nood aan meer informatie over wat er precies van mij verwacht werd. Daarom heb ik een aantal leerkrachten bijeengeroepen in een vergadering.

Handeling/ervaring

Op 24 maart heb ik 8 collega's per e-mail opgeroepen op een vergadering om 16.00 uur in de vergaderzaal op school. Ik beloofde dat het maar een half uur zou duren.

Terugblikken

Er kwamen slechts 3 collega's en na 15 minuten ging één van hen al door. De overige twee kwamen steeds met negatieve verhalen aanzetten en herhaalden dat deze activiteit er voor hen niet meer bij kon, want 'we worden al overbevraagd'.

Bewustwording van essentiële aspecten

Ik had nood aan overleg met collega's.

Ik voelde me in de steek gelaten.

Dit was niet zo vanzelfsprekend als ik dacht.

De anderen hadden het te druk. Ze denken er niet bij na dat dit voor mij nieuw is.

Alternatieven

Per e-mail of informeel bijvoorbeeld tijdens een speeltijd met collega's overleggen.

3.2.2 Een reflectie over je eigen functioneren

Wat heb je geleerd over jezelf als toekomstige leerkracht wat betreft het functioneren binnen een school?

(1) *Reflectie over je functioneren aan de hand van de basiscompetenties van leraren*

We sommen hier de hoofdlijnen op.
De uitgebreide tekst vind je in het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de basiscompetenties van de leraren op de website:
http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13952#245903

Functioneel geheel 1 - De leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen
Functioneel geheel 2 - De leraar als opvoeder
Functioneel geheel 3 - De leraar als inhoudelijke expert
Functioneel geheel 4 - De leraar als organisator
Functioneel geheel 5 - De leraar als innovator - de leraar als onderzoeker
Functioneel geheel 6 - De leraar als partner van de ouders of verzorgers
Functioneel geheel 7 - De leraar als lid van een schoolteam
Functioneel geheel 8 - De leraar als partner van externen
Functioneel geheel 9 - De leraar als lid van de onderwijsgemeenschap
Functioneel geheel 10 - De leraar als cultuurparticipant
Attitudes: A1 beslissingsvermogen, A2 relationele gerichtheid, A3 kritische ingesteldheid, A4 leergierigheid, A5 organisatievermogen, A6 zin voor samenwerking, A7 verantwoordelijkheidszin en A8 flexibiliteit.

Situeer jezelf op basis van de activiteiten die je uitvoerde tijdens de opdrachtenstage in deze basiscompetenties. Andere stage- of lio-ervaringen hoeven hier niet aan bod te komen. Aan welke basiscompetenties heb je gewerkt? Hoever sta je daarin? Wat zijn je sterke punten en je verbeterpunten? (+/- 1 pagina in de stagemap)

(2) *Reflectie aan de hand van de subjectieve onderwijstheorie van Kelchtermans*

De subjectieve onderwijstheorie van Kelchtermans (Kelchtermans, G. (2001). Reflectief ervaringsleren voor leerkrachten. Een werkboek voor opleiders, nascholers en stagebegeleiders. (Cahiers voor Didactiek, nr. 10). Deurne:Wolters Plantyn) onderscheidt vijf onderling samenhangende componenten:

- Zelfbeeld: hoe beschrijft de leerkracht zichzelf? Welk beeld heeft hij van zichzelf?
- Zelfwaardegevoel: hoe goed vindt de leerkracht dat hij het beroep uitoefent? Hoe evalueert iemand subjectief zijn beroepsfunctioneren?
- Beroepsmotivatie: welke motieven spelen een rol in de keuze van leerkrachten om in het beroep te stappen, erin te blijven of om van beroep te veranderen? Wat zijn voor de betrokkene belangrijke motiverende factoren in het beroep?
- Taakopvatting: wat ziet de betrokkene als zijn taak om een goede leerkracht te zijn? Wat behoort tot de job en wat niet? M.a.w. wat moet ik doen en waarom?
- Toekomstperspectief: welke verwachtingen heeft de betrokkene tegenover zijn toekomst in het beroep? Hoe beleeft hij die verwachte toekomst?

Reflecteer over jezelf m.b.t. de vakoverschrijdende opdrachtenstage aan de hand van deze onderwijstheorie (+/- 1 pagina in de stagemap).

Bij de beoordeling van de stagemap spelen volgende aspecten een rol:

- Volledigheid van het activiteitenlogboek;
- Kwaliteit van de verslaggeving wat de reflectie op (een selectie van) de opdrachten betreft .

De stagemap 'Vakoverschrijdende Opdrachtenstage' wordt op het afgesproken tijdstip (zie Blackboard > Mijn Organisaties > Onderwijsadministratie IOIW > SLO > Examenrooster) – doorgaans bij het begin van een examenperiode - aan het onthaal van het IOIW bezorgd.

Het sjabloon dat je voor de stagemap VOS moet gebruiken, vind je in Deel IV Formulieren en Sjablonen.